

Crna Gora
Ministarstvo rada, zapošljavanja
i socijalnog dijaloga

Rimski trg,
81000 Podgorica
Crna Gora
www.gov.me/mr

Podgorica, 17. april 2026. godine

SEKTORSKA ANALIZA
za utvrđivanje predloga prioritarnih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2027. godini

Sektorska analiza se sastavlja na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioritarnih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državne budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tokući za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja višne sredstava koja će biti opredjeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volontizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☒ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): <u>razvoj socijalnih inovacija subjekata socijalne ekonomije</u>		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2027. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1 Navesti prioritete probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Uvod

Iako socijalna ekonomija u Crnoj Gori posjeduje značajan potencijal za doprinos održivom ekonomskom i društvenom razvoju, njen razvoj i dalje karakteriše nedovoljna sistemaska razvijenost i ograničen nivo prepoznatljivosti u javnim politikama i praksi. Postojeći razvojni okvir ukazuje na prisustvo međusobno povezanih strukturnih izazova koji usporavaju afirmaciju socijalne ekonomije kao integralnog dijela ekonomskog sistema i instrumenta društvenog razvoja.

Ovi izazovi ogleđaju se, između ostalog, u nedovoljnoj vidljivosti i nerazvijenom razumijevanju koncepta socijalne ekonomije među ključnim akterima, ograničenim institucionalnim i stručnim kapacitetima, nedovoljno razvijenim mehanizmima edukacije i praktične podrške, kao i slaboj integraciji sektora u komunikacione, digitalne i tržišne tokove. Takvo stanje ukazuje na potrebu za sveobuhvatnim i koordinisanim pristupom jačanju ekosistema socijalne ekonomije.

U kontekstu evropskih politika, socijalna ekonomija predstavlja ključni instrument za ostvarivanje ciljeva inkluzivnog i održivog rasta, jačanja društvene kohezije i povećanja zapošljivosti, posebno među mladima, ženama i ranjivim društvenim grupama. Njena uloga se ogleda u razvoju održivih modela zapošljavanja i inovativnih rješenja koja integrišu ekonomske i društvene ciljeve na lokalnom i nacionalnom nivou.

U tom okviru, nevladine organizacije predstavljaju značajne aktore u procesu daljeg razvoja socijalne ekonomije i inovacija sa socijalnom komponentom, kroz realizaciju programa jačanja kapaciteta, edukacija i obuka, aktivnosti podizanja svijesti, digitalne komunikacije, medijske promocije i unapređenja vidljivosti inicijativa. Ove aktivnosti doprinose jačanju institucionalnog i društvenog razumijevanja, unapređenju kompetencija i stvaranju preduslova za veću održivost i konkurentnost sektora.

Ključni problemi u oblasti socijalne ekonomije i socijalnih inovacija za 2027. godinu – trenutno i željeno stanje

Ključni problemi koji se kroz projekte nevladinih organizacija u 2027. godini nastoje prevazići odnose se na strukturalna ograničenja u razvoju institucionalnih i ljudskih, ako i kapaciteta lokalnih zajednica za razvoj socijalne ekonomije i socijalnih inovacija, kao i na nedovoljnu vidljivost i prepoznatljivost ove oblasti u javnosti. Navodimo prioritete probleme:

(1) Nedovoljna kadrovska i institucionalna podrška

Trenutno stanje – Javne institucije i organizacije za podršku razvoju socijalne ekonomije nemaju dovoljno razvijene kapacitete za razumijevanje, tumačenje i dosljednu primjenu politika socijalne ekonomije, što se ogleda u nedovoljno usklađenom institucionalnom pristupu i ograničenom poznavanju specifičnih instrumenata podrške ovom sektoru. Ovaj nedostatak znanja i vještina u praksi se prepoznaje kroz:

- neujednačeno razumijevanje koncepta socijalne ekonomije među institucijama,
- ograničeno uključivanje principa socijalne ekonomije u sektorske programe i javne pozive,
- nedovoljnu koordinaciju između institucija u planiranju i sprovođenju mjera podrške,
- sporiju integraciju inovativnih pristupa poput socijalnih inovacija i partnerstava sa civilnim sektorom.

Posljedica ovakvog stanja je da mjere javne politike nijesu u dovoljnoj mjeri prilagođene realnim potrebama subjekata socijalne ekonomije, što utiče na efikasnost postojećih programa podrške i usporava razvoj cjelokupnog ekosistema socijalne ekonomije.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na edukacije i jačanje kapaciteta zaposlenih u javnoj upravi i relevantnim institucijama, radi unapređenja razumijevanja, primjene i integracije koncepta socijalne ekonomije i socijalnih inovacija u javne politike i programe podrške. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 2.1.4. Edukacije za državne službenike o konceptima i politici SSE), uz podršku Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga.

(2) Nedovoljno razvijene kompetencije subjekata socijalne ekonomije

Trenutno stanje – Subjekti socijalne ekonomije imaju ograničene upravljačke, finansijske i organizacione kapacitete, kao i nedovoljan pristup strukturisanim obukama, mentorskoj podršci i savjetodavnim uslugama, što utiče na njihov razvoj, stabilnost i ostvarivanje većeg društvenog uticaja. Ovo se u praksi prepoznaje kroz:

- nedovoljno razvijene poslovne i strateške planove kod dijela subjekata,
- slabije kapacitete za finansijsko upravljanje i planiranje održivosti,

- ograničenu primjenu savremenih modela upravljanja i mjerenja društvenog uticaja,
- nedostatak kontinuirane mentorsko-savjetodavne podrške tokom razvoja inicijativa.

Posljedica ovakvog stanja je da dio subjekata socijalne ekonomije ima poteškoće u održivosti poslovnih modela, skaliranju aktivnosti i jačanju tržišne i društvene relevantnosti, što direktno utiče na njihov ukupni doprinos razvoju socijalne ekonomije.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na realizaciju obuka, radionica i mentorskih programa za unapređenje poslovnih, organizacionih, finansijskih i administrativnih kompetencija subjekata socijalne ekonomije, s ciljem jačanja njihove održivosti i društvenog uticaja. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 2.2.1.), uz podršku Udruga poslodavaca Crne Gore, Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i organizacija za podršku razvoju socijalne ekonomije.

(3) Nedovoljna uključenost mladih u socijalnu ekonomiju

Trenutno stanje – Mladi imaju ograničen pristup znanjima, programima i praktičnim sadržajima u oblasti socijalne ekonomije i socijalnih inovacija, jer ova tema nije sistemski integrisana u formalne i neformalne obrazovne sadržaje niti dovoljno zastupljena u programima razvoja vještina mladih. Ovo se ispoljava u:

- nedovoljno informisanosti mladih o konceptu socijalne ekonomije,
- ograničenim mogućnostima za sticanje praktičnih znanja kroz obrazovne i vanškolske programe,
- kao i nedostatku strukturisanih programa koji omogućavaju prelazak od učenja ka praktičnom djelovanju i razvoju inicijativa.

Posljedica ovakvog stanja je da mladi u nedovoljnoj mjeri prepoznaju socijalnu ekonomiju kao prostor za zapošljavanje, preduzetnički razvoj i razvoj socijalnih inovacija, što utiče na smanjenu generacijsku uključenost u razvoj ovog sektora i nisku stopu njihove aktivne uključenosti u kreiranje novih društveno korisnih inicijativa.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na realizaciju edukativnih programa, interaktivnih radionica, bootcamp aktivnosti i programa razvoja ideja u oblasti socijalne ekonomije i socijalnih inovacija, s ciljem jačanja znanja, praktičnih vještina i aktivnog uključivanja mladih u razvoj inicijativa sa društvenim uticajem. Ovi programi doprinose jačanju preduzetničkih i inovacionih kapaciteta mladih, kao i njihovoj većoj zapošljivosti i uključivanju u razvoj socijalne ekonomije kao perspektivnog polja rada i društvenog djelovanja. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 2.2.2), uz podršku Sekretarijata za preduzetništvo i investicije (Glavni grad Podgorica) i Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i različitih nevladinih organizacija.

(4) Nedovoljno razvijeni programi ideacije i socijalnih inovacija

Trenutno stanje – Nedostaju strukturisani i kontinuirani programi koji omogućavaju razvoj ideja i socijalnih inovacija od početne faze do održivih i primjenjivih modela, što ograničava razvoj inovativnih rješenja za društvene izazove. Ovo se uočava u:

- nedovoljnom broju dostupnih programa koji podržavaju rane faze razvoja ideja,
- ograničenim mogućnostima za testiranje i razradu inovativnih rješenja u kontrolisanim uslovima, kao i
- nedostatku mentorske i stručne podrške tokom procesa transformacije ideje u konkretan model ili inicijativu.

Dodatno, ne postoji jasno uspostavljen kontinuitet podrške koji bi omogućio dalji razvoj ideja nakon početne faze, što rezultira time da značajan broj potencijalnih socijalnih inovacija ostaje na nivou koncepta i ne prelazi u fazu implementacije.

Posljedica ovakvog stanja je nizak nivo razvoja i primjene socijalnih inovacija, kao i nedovoljno iskorišćen potencijal za kreiranje održivih rješenja koja odgovaraju na konkretne društvene potrebe..

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na realizaciju bootcamp programa, ideacionih radionica i strukturisanih programa razvoja socijalnih inovacija, koji obuhvataju podršku od faze generisanja ideja do njihove razrade, testiranja i pripreme za implementaciju.

Ovi programi doprinose razvoju inovativnih rješenja za društvene izazove, jačanju kapaciteta učesnika za razvoj socijalnih inovacija, kao i stvaranju održivih inicijativa sa mjerljivim društvenim uticajem. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 2.2.5).

(5) Nedovoljno razvijeni mehanizmi umrežavanja i klasterizacije

Trenutno stanje – Postoji slaba povezanost između aktera u oblasti socijalne ekonomije, kao i nedovoljno razvijeni mehanizmi za sistemsko umrežavanje, razmjenu znanja i korišćenje zajedničkih resursa. Ovo se prepoznaje u ograničenoj saradnji između subjekata socijalne ekonomije, organizacija za podršku razvoja socijalne ekonomije, nedovoljnom korišćenju dostupnih resursa kroz zajedničke inicijative, kao i odsustvu funkcionalnih mreža i klastera koji bi omogućili kontinuiranu razmjenu iskustava, mentorstvo i međusobnu podršku. Dodatno, nedostatak strukturisanih oblika saradnje utiče na fragmentiranost sektora i otežava zajednički nastup, razvoj inovativnih rješenja i efikasnije korišćenje postojećih kapaciteta.

Posljedica ovakvog stanja je smanjena efikasnost i vidljivost subjekata socijalne ekonomije, ograničene mogućnosti za razvoj partnerstava i zajedničkih inicijativa, kao i sporiji razvoj cjelokupnog ekosistema socijalne ekonomije.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija mogu biti usmjereni na uspostavljanje i jačanje mreža, klastera i platformi saradnje u oblasti socijalne ekonomije, kroz aktivnosti koje podstiču povezivanje aktera, razmjenu znanja, zajedničko korišćenje resursa i razvoj partnerskih inicijativa. Ove aktivnosti doprinose jačanju međusobne saradnje, unapređenju dostupnosti resursa i stvaranju funkcionalnog ekosistema koji podržava razvoj socijalne ekonomije. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 2.2.6).

(6) Nedovoljna informisanost javnosti

Trenutno stanje – Nivo informisanosti o socijalnoj ekonomiji u javnosti je nizak, što utiče na njenu prepoznatljivost i razumijevanje njenog značaja u društvenom i ekonomskom razvoju. Ovo se ogleda u ograničenom razumijevanju koncepta socijalne ekonomije među građanima, nedovoljnoj vidljivosti aktivnosti i rezultata subjekata socijalne ekonomije, kao i slaboj zastupljenosti ove teme u javnom prostoru, uključujući javne događaje i informativne kampanje.

Posljedica ovakvog stanja je nizak nivo društvene prepoznatljivosti socijalne ekonomije, ograničeno učešće građana i drugih aktera, kao i nedovoljno korišćenje potencijala ovog sektora za rješavanje društvenih izazova.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na organizaciju kampanja, javnih događaja, info dana, javnih tribina i promotivnih aktivnosti u cilju povećanja informisanosti i razumijevanja socijalne ekonomije među građanima, kao i njene veće prepoznatljivosti u društvu. Ove aktivnosti doprinose boljem razumijevanju koncepta socijalne ekonomije, povećanju vidljivosti subjekata socijalne ekonomije i podsticanju većeg učešća građana i drugih aktera u razvoju ovog sektora. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 3.1.1. Organizacija kampanja o socijalnoj i solidarnoj ekonomiji), uz podršku Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i nevladinih organizacija.

(7) Nedovoljna digitalna vidljivost

Trenutno stanje – Socijalna ekonomija nije dovoljno zastupljena i vidljiva u digitalnom prostoru, što ograničava dostupnost informacija i komunikaciju sa širom javnošću, posebno sa mlađim generacijama koje dominantno koriste digitalne kanale informisanja. Ovo se ogleda u odsustvu strateškog pristupa digitalnoj komunikaciji i promociji socijalne ekonomije. Osim toga, digitalni kanali se ne koriste u dovoljnoj mjeri za promociju aktivnosti, rezultata i primjera dobre prakse subjekata socijalne ekonomije, niti za informisanje o mogućnostima uključivanja i dostupnim programima podrške.

Posljedica ovakvog stanja je ograničen domet informacija o socijalnoj ekonomiji, smanjena vidljivost aktivnosti i inicijativa, kao i nedovoljno iskorišćen potencijal digitalnih alata za širenje uticaja i uključivanje različitih ciljnih grupa.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na kreiranje i distribuciju kvalitetnog digitalnog sadržaja, jačanje prisustva na društvenim mrežama i razvoju savremenih komunikacionih alata za promociju socijalne ekonomije i socijalnih inovacija. Ove aktivnosti doprinose

povećanju dostupnosti informacija, vidljivosti subjekata socijalne ekonomije, kao i boljoj komunikaciji sa različitim ciljnim grupama, posebno mladima. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 3.1.2. Kreiranje digitalnog sadržaja i prisustvo na društvenim mrežama), uz podršku Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, Ministarstva javne uprave i nevladinih organizacija.

(8) Nedovoljna medijska zastupljenost

Trenutno stanje – Socijalna ekonomija nije dovoljno zastupljena u medijima, što se ogleda u ograničenom prisustvu tema iz ove oblasti u informativnim i drugim medijskim sadržajima, kao i nedovoljnoj promociji aktivnosti i rezultata subjekata socijalne ekonomije.

Posljedica ovakvog stanja je niska vidljivost socijalne ekonomije u javnom diskursu i ograničeno razumijevanje njenog značaja među građanima.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na medijsku promociju, gostovanja u medijima i kreiranje sadržaja koji doprinose većoj zastupljenosti socijalne ekonomije u javnom prostoru. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 3.1.3. Gostovanja na medijima radi promocije socijalne ekonomije), uz podršku Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i nevladinih organizacija.

(9) Nedovoljno razvijeni kanali promocije i tržišne vidljivosti

Trenutno stanje – Nedovoljno su razvijeni kanali promocije i distribucije inicijativa u oblasti socijalne ekonomije, što ograničava njihovu dostupnost tržištu i krajnjim korisnicima. Ovo se ogleda u ograničenoj vidljivosti proizvoda i usluga subjekata socijalne ekonomije, nedovoljnom korišćenju postojećih promotivnih i prodajnih kanala, kao i slabijoj povezanosti sa tržišnim akterima.

Posljedica ovakvog stanja je otežan plasman proizvoda i usluga, smanjene mogućnosti ostvarivanja prihoda i ograničen razvoj tržišnog potencijala socijalne ekonomije.

Željeno stanje – Projekti nevladinih organizacija usmjeravaju se na unapređenje vidljivosti i promocije socijalne ekonomije kroz promociju digitalnih platformi, kao i aktivnosti koje doprinose boljoj tržišnoj prepoznatljivosti proizvoda i usluga. Dolazak do željenog stanja prepoznat je Akcionim planom 2026–2027 Strategije razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 (Aktivnost 3.2.2. Promotivna kampanja za podizanje vidljivosti on-line platforme), uz podršku Udruženja poslodavaca Crne Gore, OGRSP, Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i nevladinih organizacija.

Empirijska osnova za identifikaciju ključnih izazova u oblasti socijalne ekonomije

Dostupna relevantna istraživanja i analize omogućile su sagledavanje i definisanje ključnih problema, kao i razumijevanje željenog stanja:

(1) Mapiranje i naliza stanja u oblasti socijalne ekonomije u Crnoj Gori¹

Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga izradilo je 2025. godine dokument *Mapiranje i analiza stanja u oblasti socijalne ekonomije u Crnoj Gori* s ciljem sagledavanja postojećeg stanja, identifikacije ključnih izazova, potreba i potencijala, mogućnosti razvoja subjekata socijalne i solidarne ekonomije kao posebnih poslovnih modela. Dokument je istovremeno poslužio kao jedna od osnova za izradu sektorske strategije socijalne ekonomije i radi kreiranje aktivnosti u dvogodišnjem akcionom planu radi unapređenja socijalne ekonomije u onim segmentima koji predstavljaju usko grlo u razvoju ove nove javne politike.

Raznovrsnost oblasti djelovanja nevladinih organizacija – od socijalne zaštite i inkluzije, preko ljudskih prava, obrazovanja, zdravlja, zapošljavanja, ekologije, kulture i evropskih integracija – pokazuje da socijalna ekonomija obuhvata širok spektar društvenih potreba i da se kroz različite aktivnosti povezuje sa ciljem stvaranja održivih modela koji istovremeno jačaju zajednicu i doprinose ekonomskom razvoju.

Od 32 nevladine organizacije koje su obuhvaćene upitnikom, rezultati su pokazali da se dvije trećine organizacija (66%) prepoznaje kao organizacija koja posluje po principima socijalnog preduzetništva, reinvestirajući ostvareni profit u zajednicu i razvoj programa. Polovina nevladinih organizacija (50%) je dugoročno zainteresovana za osnivanje socijalnog preduzeća, dok se 16% izjasnilo da već primjenjuje modele socijalnog poslovanja. Dominantan stav je da socijalno preduzetništvo predstavlja važan korak ka dugoročnoj održivosti, jer omogućava finansijsku stabilnost i veći društveni uticaj.

Nalazi *Mapiranja i analize stanja u oblasti socijalne ekonomije u Crnoj Gori* ukazuju da se razvoj socijalne ekonomije odvija u okviru nedovoljno razvijenog i fragmentisanog institucionalnog i projektnog okvira, pri čemu ključnu ulogu u implementaciji inicijativa imaju nevladine organizacije. Ovakav kontekst potvrđuje postojanje problema nedovoljno razvijene kadrovske i institucionalne podrške, kao i integracije koncepta socijalne ekonomije u druge javne politike i programe podrške.

¹ Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga (2025). *Mapiranje i analiza stanja u oblasti socijalne ekonomije u Crnoj Gori*. Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/399c7cb4-0a13-4cbd-a4b8-e222453b6f4b8>

(2) Studija izvodljivosti o solidarnoj i socijalnoj ekonomiji u Crnoj Gori²

Studija je pokazala da socijalna i solidarna ekonomija u Crnoj Gori, naročito u ruralnim područjima, ima potencijal da odgovori na ključne lokalne potrebe i doprine održivom razvoju zajednica, ali njen rast ograničavaju nedostatak zakonodavne podrške, finansijske barijere i slaba integracija u javne politike. Kao značajni izazovi sa kojima se suočavaju socijalna preduzeća navode se nedostatak kapaciteta, resursa, prilika za učenje i umrežavanje, uz ograničen broj dostupnih programa podrške³. Nalazi ove studije potvrđuju da razvoj socijalne ekonomije zahtijeva sistemski pristup koji uključuje jačanje kapaciteta, unapređenje pristupa finansiranju, razvoj programa podrške i bolje povezivanje aktera, naročito u lokalnim i ruralnim sredinama.

(3) Socijalno preduzetništvo: potencijal za unaprijeđenje socioekonomskih prilika u Crnoj Gori⁴

Socijalna preduzeća, kao sastavni dio inovativnih i održivih ekonomskih sistema, doprinose ostvarenju ciljeva socijalne i cirkularne ekonomije. Takođe, stvaraju nova radna mjesta i omogućavaju neprofitnim organizacijama održivost usluga koje pružaju. Ukratko, socijalna preduzeća nude alternativu koja ne samo da stvara ekonomski profit, već i doprinosi društvenom razvoju i održivosti. Mnogi mladi ljudi prepoznaju vrijednost ovog modela i sve više traže prilike koje ne uključuju samo finansijsku dobit, već i pozitivan uticaj na zajednicu. Socijalno preduzetništvo se, stoga, uklapa u širi okvir društveno odgovornog poslovanja, ali i odgovara na potrebe i aspiracije nove generacije koja teži promjenama⁵.

(4) Analiza eko-socijalnog preduzetništva: potrebe, prepreke i dobre prakse⁶

U analizi se navodi se da ne postoje zvanični i tačni podaci o socijalnim preduzećima u Crnoj Gori i da je najnovije istraživanje, dio Evropske mape socijalnih preduzeća, procijenilo da u Crnoj Gori može postojati oko 130 socijalnih preduzeća u vidu udruženja i fondacija, zaštitnih radionica, zadruga i nevladinih organizacija.

Kao prepreke koje sprečavaju razvoj eko-socijalnih projekata i aktivnosti kroz socijalno preduzetništvo navodi se sljedeće: Iako se u oblasti socijalnog preduzetništva razvijaju i otvaraju značajne mogućnosti, mjere podrške za preduzetništvo su dostupne u programima aktivne politike zapošljavanja, Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom i evropskim fondovima. Sva istraživanja pokazuju da je socijalnim preduzećima, generalno, potrebna dodatna podrška kako bi bila održiva i profitabilna i da podršku treba pružiti prvenstveno kroz

² COSV Montenegro (2024). *Studija izvodljivosti o solidarnoj i socijalnoj ekonomiji u Crnoj Gori*. Dostupno na: https://www.cosv.org/wp-content/uploads/2025/07/FIS_SSE_MNE.pdf

³ Isto, str. 5 i 9.

⁴ Centar za građansko obrazovanje (2024). *Socijalno preduzetništvo: potencijal za unaprijeđenje socioekonomskih prilika u Crnoj Gori*. Dostupno na: <https://media.cgo-ccoe.org/2024/10/Socijalno-preduzetnistvo-publikacija.pdf>

⁵ Isto, str. 13.

⁶ BC4ESE (2025). *Analiza eko-socijalnog preduzetništva: potrebe, prepreke i dobre prakse*. Dostupno na: <https://ecosocent.eu/wp-content/uploads/2023/02/MNE-O1-BC4ESE.pdf>

različite programe obuke, savjetovanja i mentorstva kako bi im se pomoglo da razviju svoje menadžerske, finansijske i marketinške vještine (Janković, 2018, prema BC4ESE, str. 15)⁷.

Prema analizi potreba, ključne prepreke u ostvarivanju profita od svojih preduzetničkih aktivnosti za socijalna preduzeća u Crnoj Gori, bile su: problemi u plasmanu proizvoda; nedostatak prodajnog prostora; jaka konkurencija. Studija je rađena na malom broju socijalnih preduzeća, od kojih je većina bila u obliku OCD. Stoga je reprezentativnost uzorka za cijelu populaciju neujerljiva. S druge strane, identifikovane su i neke unutrašnje prepreke, uključujući: nedostatak poslovnih vještina; potreba za kvalitetnijom opremom i adekvatnim materijalom za rad; loše umrežavanje⁸.

Analiza je rezultirala preporukama koje se odnose na jačanje finansijske podrške, izradu politika i normativnih pozicija za razvoj SP koje omogućavaju sistemsko praćenje konkretnih ishoda u ovom sektoru. Poseban akcenat stavlja se na uključivanje mladih u inicijative koje promoviraju koncept socijalne ekonomije i razvoju održive inkubacione podrške, dostupne malim, srednjim i eko-socijalnim preduzećima. Takođe, preporučuje se uspostavljanje baze podataka o socijalnim preduzećima uz odgovarajući pravni okvir, kao i integrisanje modela socijalne inovacije, socijalne i cirkularne ekonomije u obrazovni sistem radi širenja znanja i karijernih mogućnosti za mlade. Dodatno, ističe se značaj promocije primjera dobre prakse, stvaranja sistema priznanja i obezbjeđivanja kvalitetnijeg pristupa obukama, mentorstvu i savjetodavnoj podršci.

Povezanost identifikovanih problema sa strateškim dokumentima i prioritetne oblasti podrške projektima NVO u 2027. godini

Problemi u oblasti socijalne i solidarne ekonomije nijesu prepoznati samo kroz relevantna istraživanja, već su jasno identifikovani i u strateškim dokumentima, u okviru kojih su definisani ciljevi, mjere i aktivnosti za njihovo prevazilaženje.

Strategija razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 s Akcionim planom 2026–2027⁹

Ključni strateški okvir predstavlja Strategija razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 s Akcionim planom 2026–2027, koja sistemski adresira izazove u razvoju sektora kroz unapređenje institucionalne podrške, jačanje kompetencija i povećanje vidljivosti subjekata socijalne ekonomije.

⁷ Isto.

⁸ Isto, str. 15.

⁹ Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga (2025). *Strategija razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 s Akcionim planom 2026–2027*. Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumental/ee889da3-60e0-4cd8-8c38-c285a58c299d>

Strateški cilj 2: Uspostaviti potpurnu infrastrukturu za razvoj socijalne i solidarne ekonomije i razviti kompetencije o socijalnoj i solidarnoj ekonomiji

Operativni cilj 2.1: Uspostaviti sistemsku podršku za djelovanje subjekata socijalne i solidarne ekonomije

Ovaj cilj prepoznaje potrebu za jačanjem kapaciteta javne uprave i unapređenjem razumijevanja i primjene politika socijalne ekonomije. → Projekti nevladinih organizacija doprinose njegovoj realizaciji kroz sprovođenje stručnih obuka i treninga za državne službenike, čime se jača institucionalna podrška i unapređuje koordinacija u razvoju sektora (Aktivnost 2.1.4).

Operativni cilj 2.2: Unaprijediti kompetencije za subjekte socijalne ekonomije

Fokus ovog cilja je na jačanju znanja i vještina svih aktera u ekosistemu socijalne ekonomije, posebno subjekata socijalne i solidarne ekonomija i mladih. → Projekti nevladinih organizacija doprinose kroz realizaciju obuka, radionica i edukativnih programa usmjerenih na razvoj poslovnih, organizacionih i administrativnih kompetencija, kao i kroz promociju socijalne ekonomije među mladima kao prostora za zapošljavanje i razvoj inicijativa (Aktivnosti 2.2.1 i 2.2.2).

Strateški cilj 3: Povećati prepoznatljivost subjekata socijalne i solidarne ekonomije i poboljšati njihov pristup tržištu

Operativni cilj 3.1: Podignuti svijest raznih aktera o socijalnoj i solidarnoj ekonomiji

Ovaj cilj odgovara na problem niske informisanosti i vidljivosti socijalne ekonomije u javnosti. → Projekti nevladinih organizacija doprinose kroz sprovođenje kampanja, kreiranje digitalnog sadržaja i aktivnosti u medijima i na društvenim mrežama, čime se jača razumijevanje i prepoznatljivost koncepta socijalne ekonomije (Aktivnosti 3.1.1, 3.1.2 i 3.1.3).

Operativni cilj 3.2: Razvijati kanale distribucije i prodaje

Cilj je unapređenje tržišne pozicije subjekata SSE kroz razvoj savremenih kanala promocije i prodaje, uključujući onlajn platforme. → Projekti nevladinih organizacija doprinose kroz promociju ovih kanala i informisanje građana i poslovne zajednice, čime se povećava vidljivost i dostupnost proizvoda i usluga socijalne ekonomije (Aktivnost 3.2.2).

Na osnovu navedenog, jasno je da identifikovani problemi u oblasti socijalne i solidarne ekonomije imaju svoje uporište u važećem strateškom okviru, te da su prepoznati kroz konkretne ciljeve i aktivnosti Akcionog plana 2026–2027. U tom kontekstu, projekti nevladinih organizacija u 2027. godini predstavljaju važan mehanizam za operativnu realizaciju ovih aktivnosti na terenu, posebno u dijelu jačanja kapaciteta, edukacije, promocije i unapređenja tržišne vidljivosti subjekata socijalne ekonomije. Na ovaj način obezbjeđuje se direktna povezanost između strateških prioriteta i projektnih intervencija, čime se doprinosi efikasnijem i usklađenom razvoju sektora socijalne i solidarne ekonomije.

U skladu sa definisanim strateškim pravcima i prepoznatim potrebama u sektoru, prioritete oblasti podrške projektima nevladinih organizacija u 2027. godini usmjerene su na konkretizaciju ovih ciljeva kroz ciljne i operativne projektne intervencije.

Prioritetne oblasti podrške projektima nevladinih organizacija u 2027. godini

Polazeći od identifikovanih problema u oblasti socijalne i solidarne ekonomije, kao i njihovog utemeljenja u strateškim dokumentima i Akcionom planu 2026–2027, definišu se prioritetne oblasti podrške projektima nevladinih organizacija u 2027. godini. Prioriteti su usmjereni na jačanje kapaciteta, unapređenje znanja i vještina, razvoj socijalnih inovacija, kao i povećanje vidljivosti i tržišne prepoznatljivosti subjekata socijalne ekonomije, uz poseban fokus na uključivanje mladih i jačanje lokalnih inicijativa.

Prioritetna oblast 1: Jačanje kapaciteta subjekata socijalne ekonomije

Prilvatljive aktivnosti:

- obuke, radionice i treninzi,
- mentorska i savjetodavna podrška,
- razvoj poslovnih i strateških planova,
- aktivnosti usmjerene na unapređenje upravljačkih i finansijskih kapaciteta.

Prioritetna oblast 2: Edukacija i uključivanje mladih u socijalnu ekonomiju

Prilvatljive aktivnosti:

- edukativni programi i treninzi za mlade,
- radionice i kampanje za promociju socijalne ekonomije,
- razvoj omladinskih inicijativa i pilot aktivnosti,
- aktivnosti koje podstiču aktivno učešće mladih.

Prioritetna oblast 3: Razvoj socijalnih inovacija i ideacija

Prilvatljive aktivnosti:

- bootcamp i ideacioni programi,
- razvoj i testiranje inovativnih rješenja,
- podrška razvoju novih modela socijalnih inovacija,
- pilotiranje inicijativa sa društvenim uticajem.

Prioritetna oblast 4: Umrježavanje i razvoj partnerstava

Prilvatljive aktivnosti:

- organizacija događaja za umrežavanje,
- razvoj mreža i klastera,
- platforme za razmjenu znanja i iskustava,
- iniciranje partnerstava.

Prioritetna oblast 5: Promocija i povećanje vidljivosti socijalne ekonomije

Prilvatljive aktivnosti:

- kampanje podizanja svijesti,
- organizacija javnih događaja,
- kreiranje digitalnog sadržaja,
- aktivnosti u medijima i na društvenim mrežama.

Prioritetna oblast 6: Unapređenje tržišne vidljivosti i promocije proizvoda i usluga

Prilvatljive aktivnosti:

- promocija digitalnih platformi i online prodaje,
- promotivne kampanje za proizvode i usluge,
- aktivnosti povezivanja sa tržištem,
- razvoj vidljivosti kroz digitalne kanale.

Ograničenja u finansiranju

U okviru ovog javnog konkursa neće se podržati projekti koji su isključivo usmjereni na:

- aktivnosti koje nemaju jasnu vezu sa razvojem socijalne ekonomije i socijalnih inovacija,
- direktnu finansijsku podršku pojedinačnim subjektima bez šireg društvenog uticaja,
- aktivnosti koje su već finansirane iz drugih javnih izvora.

Kriterijumi za vrednovanje projekata u 2027. godini

Prijavljeni projekti biće vrednovani na osnovu sljedećih kriterijuma:

1) Relevantnost projekta

Usklađenost sa definisanim prioritetnim oblastima i identifikovanim problemima u sektorskoj analizi, kao i doprinos ciljevima strateških dokumenata.

2) Kvalitet projektnog prijedloga

Jasno definisani ciljevi, aktivnosti i rezultati, logička povezanost između problema, ciljeva i planiranih aktivnosti.

3) Uticaj i održivost

Očekivani doprinos projekta razvoju socijalne ekonomije i socijalnih inovacija, mogućnost dugoročnih efekata i održivosti rezultata nakon završetka projekta.

4) Kapacitet podnosioca prijave

Iskustvo organizacije u realizaciji sličnih projekata, stručni i operativni kapaciteti za sprovođenje aktivnosti.

5) Partnerstva i umrežavanje

Uključivanje relevantnih partnera (nevladinih organizacija, institucija, organizacija, privatnog sektora, lokalnih aktera, edukatora i stručnih lica) i doprinos jačanju saradnje u ekosistemu socijalne ekonomije.

6) Uključenost ciljnih grupa

Stepen uključenosti subjektata socijalne ekonomije, mladih i drugih relevantnih aktera u planiranje i realizaciju projektnih aktivnosti.

7) Budžet i troškova efikasnost

Realističnost i opravdanost budžeta u odnosu na planirane aktivnosti i rezultate.

Projekti koji integrišu više prioritarnih oblasti i ostvaruju širi društveni uticaj, posebno na lokalnom nivou, biće posebno vrednovani.

Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030¹⁰

U okviru Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030, socijalna i solidarna ekonomija prepoznaje se kroz više tematskih područja kao mehanizam za unapređenje zapošljivosti, socijalne inkluzije i održivog razvoja.

U okviru **Tematskog područja 2: Društveni resursi** – podrška vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva, kroz **Strateški cilj 2.5: Stimulisati zapošljivost i socijalnu inkluziju, odnosno Podmjeru 2.5.2.5.** Podsticati preduzetništvo i samozapošljavanje, naglašava se potreba za razvojem fleksibilnih modela zapošljavanja mladih, uključujući društveno preduzetništvo i druge inovativne oblike ekonomskih aktivnosti.

→ Projekti nevladinih organizacija mogu doprinijeti realizaciji ovog cilja kroz edukaciju mladih o socijalnoj i solidarnoj ekonomiji, razvoj preduzetničkih vještina i promociju socijalnih inovacija kao održivih modela zapošljavanja.

U okviru **Tematskog područja 4: Ekonomski resursi** – uvođenje zelene ekonomije, kroz **Strateški cilj 4.6.** Primijeniti društvenu odgovornost u praksi svih sektora, odnosno **Podmjeru 4.6.1.3,** prepoznaje se značaj promocije koncepta društvene odgovornosti i podizanja svijesti o njegovoj ulozi u održivom razvoju.

→ U tom kontekstu, projekti nevladinih organizacija mogu doprinijeti kroz kampanje, edukacije i promotivne aktivnosti koje afirmišu principe socijalne ekonomije i socijalnih inovacija kao dio šireg okvira društveno odgovornog i održivog poslovanja.

¹⁰ Ministarstvo održivog razvoja i turizma (2016). *Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine.* Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/67dc487e-097d41d2-8fd5-7827a19a1f5a>

Strategija saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022–2026¹¹

Strategija saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022–2026 ukazuje da su socijalno preduzetništvo i filantropija oblasti u kojima je i dalje potrebna veća promocija potencijala funkcionalnih, oprobanih modela djelovanja, ne samo kada je u pitanju njihov značaj za održivost NVO-a već i za ukupnu dobrobit koju može imati društvo. Osim za promociju, postoji prostor za druge vidove podrške nevladinim organizacijama koje se bave volontiranjem, socijalnim preduzetništvom i filantropijom¹².

→ U tom smislu, projekti planirani javnim konkursom za 2027. godinu treba da budu usmjereni na realizaciju aktivnosti koje doprinose unapređenju ovih sadržaja u praksi.

Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2025–2028¹³

Strateški cilj 2: Tranzicija ženskog preduzetništva ka održivom, zelenom i digitalnom poslovanju

Operativni cilj 2.2: Primjena savremenih znanja, vještina i tehnologija koje omogućuju efektivnu transformaciju ka zelenom i digitalnom poslovanju; **Mjera 2.2.1:** Promocija razvoja održivog, zelenog poslovanja i digitalizacije biznisa. Ovom mjerom se podstiče osnaživanje žena preduzetnica kroz razvoj znanja, vještina i pristup finansijskoj i savjetodavnoj podršci za prelazak na održive i digitalne modele poslovanja. Mjera je povezana sa socijalnom ekonomijom jer doprinosi razvoju društveno odgovornih biznisa koji stvaraju i društvenu vrijednost.

→ Istovremeno, nevladine organizacije kroz projekte edukacije, mentorstva i umrežavanja imaju ključnu ulogu u jačanju kapaciteta žena, posebno iz ranjivih i ruralnih grupa, čime doprinose inkluzivnom i održivom razvoju.

Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2023–2026 godine¹⁴

Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2023–2026 naglašava potrebu za ubrzanjem digitalne i zelene tranzicije MMSP sektora kroz primjenu savremenih tehnologija, digitalnog marketinga, e-trgovine i unapređenje resursne efikasnosti, uključujući i korišćenje obnovljivih izvora energije.

¹¹ Ministarstvo javne uprave (2022). *Strategija saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022–2026*. Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/08775755-1532-4946-b382-3da5e58733d5>

¹² Isto, str. 12.

¹³ Ministarstvo ekonomskog razvoja (2025). *Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2025–2028, sa Akcionim planom za 2025–2026. godinu*. Dostupno na: <https://www.gov.me/clanak/usvojena-strategija-razvoja-zenskog-preduzetnistva-2025-2028-sa-akcionim-planom-za-2025-2026-godinu>, str. 64-66.

¹⁴ Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma (2023). *Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2023–2026*. Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/3e145aba-089d-40bf-8bbb-6e7a91b3e873>

Poseban akcenat stavlja se na razvoj znanja i vještina neophodnih za ovu tranziciju, kao i na kreiranje novih poslova i zanimanja koja nastaju kao rezultat transformacionih procesa. U tom smislu, značajnu ulogu ima institucionalna infrastruktura za podršku inovacijama i razvoju preduzetništva, koja obuhvata Inovaciono preduzetnički centar Tehnopolis, Fond za inovacije Crne Gore, Naučno-tehnološki park Crne Gore, Privrednu komoru Crne Gore, kao i relevantne obrazovne i istraživačke institucije.

→ U okviru ovih procesa, prepoznaje se prostor za doprinos nevladinih organizacija kroz projekte koji povezuju digitalnu i zelenu tranziciju sa društvenim potrebama, doprinose razvoju socijalnih inovacija, podstiču održive poslovne modele i jačaju socijalnu inkluziju i zapošljivost, posebno na lokalnom nivou.

Strategija za mlade 2023–2027¹⁵

U okviru Strategije za mlade 2023–2027, kroz **Strateški cilj**: Izgradnjom održivog međuresornog sistema podrške mladima stvoriti mogućnosti za razvoj njihovih punih kapaciteta i aktivan doprinos razvoju društva, i **Operativni cilj 3**: Ostvarenje međuresorni doprinos poboljšanju sveukupnog položaja mladih, prepoznaje se značaj jačanja podrške preduzetništvu mladih.

Kroz **Mjeru 3.1**: Kreirati međuresorni set aktivnosti za unapređenje prilika za razvoj i ostvarenje punih potencijala mladih, predviđene su aktivnosti koje uključuju podršku razvoju društvenog, zelenog i ženskog preduzetništva, kao i uspostavljanje različitih mehanizama podrške poput savjetodavnih usluga, resursnih centara i prostora za rad i saradnju. Ova mjera je u direktnoj vezi sa socijalnom ekonomijom i socijalnim inovacijama, jer podstiče razvoj društveno odgovornih inicijativa i novih modela rješavanja društvenih izazova kroz angažman mladih.

→ U tom kontekstu, projekti nevladinih organizacija mogu doprinijeti kroz edukaciju, mentorstvo i umrežavanje mladih, čime se omogućava razvoj konkretnih inicijativa i jača njihova uloga u inkluzivnom i održivom razvoju.

Strategija za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022–2027¹⁶

Strateški cilj: Obezbjedenje ravnopravnog položaja i punog učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života, kroz unapređenje pravnog, institucionalnog, socijalnog i ekonomskog okvira za zaštitu od diskriminacije, koji se temelji na modelu pristupa invaliditetu zasnovanom na ljudskim pravima i **Operativni cilj 8**: Smanjenje nivoa diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom ostvarenja prava iz oblasti rada i zapošljavanja. U tom kontekstu, socijalna i solidarna ekonomija predstavlja važan mehanizam za kreiranje održivih i inkluzivnih radnih mjesta, kroz razvoj socijalnih preduzeća i drugih modela koji kombinuju ekonomske i društvene ciljeve.

¹⁵ Ministarstvo sporta i mladih (2023). *Strategija za mlade 2023-2027*. Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/c27c88df-e903-422d-b789-379490c307cf>

¹⁶ Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava (2022). *Strategija za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022–2027*. Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/e9659c4e-e7f6-4112-ab98-0fd115b80601>

→ Projekti nevladinih organizacija mogu doprinijeti realizaciji ovog cilja kroz aktivnosti koje podstiču zapošljavanje i radnu integraciju lica s invaliditetom, razvoju njihovih vještina i jačanje kapaciteta za uključivanje u tržište rada, čime se direktno doprinosi njihovoj većoj ekonomskoj nezavisnosti i socijalnoj uključenosti.

Program dostojanstvenog rada za period 2024–2027¹⁷

Strategija razvoja socijalne i solidarne ekonomije u značajnoj mjeri je komplementarna sa ciljevima i ishodima Programa dostojanstvenog rada za period 2024–2027, posebno u dijelu promocije inkluzivnog i produktivnog zapošljavanja.

U okviru **Cilja 1:** Promovisanje inkluzivnog i produktivnog zapošljavanja, odnosno **Ishoda 1.1:** Poboļšani programi podrške preduzećima s posebnim fokusom na kreiranje kvalitetnih radnih mjesta, prepoznaje se značaj razvoja modela poslovanja koji generišu održiva i društveno odgovorna radna mjesta. U tom kontekstu, subjekti socijalne ekonomije predstavljaju važan instrument za ostvarivanje ovog cilja, imajući u vidu njihovu usmjerenost ka zapošljavanju ranjivih grupa i stvaranju društvene vrijednosti.

Dodatno, kroz **Cilj 2:** Poboļšani uslovi rada za sve radnike u Crnoj Gori, a posebno u okviru **Ishoda 2.4:** Pojaćani kapaciteti za odgovor na neformalnost, prepoznaje se potreba za smanjenjem sive ekonomije i jaćanjem formalnih oblika zapošljavanja. Razvoju socijalne i solidarne ekonomije u ovom kontekstu doprinosi formalizaciji ekonomskih aktivnosti i smanjenju neljalne konkurencije, čime se stvaraju uslovi za snažniju i vidljiviju ulogu subjekata socijalne ekonomije u uključivanju dugoročno nezaposlenih i drugih ranjivih grupa na tržište rada.

→ Projekti nevladinih organizacija mogu doprinijeti ostvarivanju ovih ciljeva kroz aktivnosti koje podstiču razvoj inkluzivnih poslovnih modela, unapređenje kompetencija za zapošljavanje, kao i promociju dostojanstvenog rada i prelaska iz neformalne u formalnu ekonomiju.

Relevantni evropski strateški, politički i preporučeni okvir u oblasti socijalne ekonomije

Evropski okvir za razvoj socijalne ekonomije dodatno potvrđuje značaj ovog sektora kao ključnog instrumenta za inkluzivni ekonomski rast, socijalnu koheziju i održivi razvoj. Kroz Akcioni plan za socijalnu ekonomiju, Rezoluciju Evropskog parlamenta i Preporuku Vijeća Evropske unije, socijalna ekonomija se pozicionira kao važan nosilac zelene i digitalne tranzicije, jaćanja zapošljivosti i unapređenja društvenih inovacija.

¹⁷ Vlada Crne Gore (2024). *Informacija o zakļučivanju Programa dostojanstvenog rada 2024–2027*. Dostupno na: <https://www.gov.me/dokumentar/cde4125d-74ea-4b0f-9461-91470d9c2ba2>

Akcioni plan za socijalnu ekonomiju¹⁸

Akcioni plan za socijalnu ekonomiju Evropske komisije prepoznaje socijalnu ekonomiju kao ključni stub inkluzivnog i otpornog ekonomskog razvoja, sa značajnom ulogom u integraciji ranjivih grupa, razvoju socijalnih usluga i unapređenju rodne ravnopravnosti. Posebno se naglašava njen potencijal u kontekstu zelene i digitalne tranzicije, kao i postpandemijskog oporavka, kroz razvoj održivih i uključivih ekonomskih modela. Istovremeno, dokument ukazuje na izazove koji se odnose na nedovoljnu vidljivost socijalne ekonomije, ograničen pristup finansiranju i nedovoljno iskorišćene mogućnosti u okviru javnih politika, što korespondira sa identifikovanim problemima u sektorskoj analizi.

U tom kontekstu, projekti nevladinih organizacija predstavljaju važan instrument za jačanje kapaciteta, promociju socijalne ekonomije, razvoj socijalnih inovacija i unapređenje tržišne vidljivosti subjekata socijalne ekonomije. Socijalne inovacije se u tom okviru posebno prepoznaju kao mehanizam za razvoj novih rješenja usmjerenih na odgovor na društvene izazove i unapređenje efikasnosti i transformativnog potencijala socijalne ekonomije.

Rezolucija Evropskog parlamenta o Akcionom planu EU za socijalnu ekonomiju¹⁹

Rezolucija Evropskog parlamenta o Akcionom planu za socijalnu ekonomiju dodatno naglašava potrebu za jačanjem sistemske podrške ovom sektoru, posebno kroz unapređenje pristupa finansijskim sredstvima, razvoj kompetencija i usklađivanje konceptualnog i normativnog okvira na nivou Evropske unije.

Poseban fokus stavlja se na razvoj vještina, uključujući digitalne i upravljačke kompetencije, kao i na ulogu socijalne ekonomije u zapošljavanju mladih i žena, posebno onih u ranjivim situacijama.

Ove smjernice su direktno povezane sa prioritetima sektorske analize, posebno u dijelu jačanja kapaciteta, edukacije i razvoja socijalnih inovacija, gdje projekti nevladinih organizacija mogu imati ključnu ulogu u njihovoj praktičnoj realizaciji.

¹⁸ European Commission (2021). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Building an economy that works for people – an action plan for the social economy*. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0778>

¹⁹ European Parliament (2022). *Resolution of 6 July 2022 on the EU Action Plan for the Social Economy (2021/2179(INI))*, (2023/C 47/12). Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:520221P0288>

Preporuka Vijeća Evropske Unije o razvoju okvirnih uslova za socijalnu ekonomiju²⁰

Preporuka Vijeća Evropske unije o razvoju okvirnih uslova za socijalnu ekonomiju usmjerena je na unapređenje sistemskog i institucionalnog okruženja za razvoj ovog sektora u državama članicama. Posebno se naglašava potreba za poboljšanjem pristupa finansiranju, tržištima i javnim nabavkama, kao i za jačanjem vidljivosti i prepoznatljivosti socijalne ekonomije.

Takođe, preporučuje se razvoj i unapređenje nacionalnih strategija, kao i praćenje i evaluacija njihovog sprovođenja, čime se dodatno naglašava značaj strateškog i planskog pristupa razvoju sektora.

U tom kontekstu, projekti nevladinih organizacija doprinose operacionalizaciji ovih preporuka kroz konkretne aktivnosti usmjerene na jačanje kapaciteta, promociju i povezivanje subjekata socijalne ekonomije sa tržištem i relevantnim akterima.

***

Prethodno navedni dokumenti ukazuju na potrebu jačanja vidljivosti, unapređenja pristupa finansiranju, razvoja kompetencija i stvaranja podsticajnog institucionalnog okvira, čime se jasno prepoznaju izazovi koji su identifikovani i u nacionalnom kontekstu. Istovremeno, oni pružaju smjernice za konkretne mjere i aktivnosti koje se mogu implementirati kroz projekte, posebno u dijelu edukacije, promocije, jačanja kapaciteta i razvoja inovativnih modela djelovanja u oblasti socijalne ekonomije.

EU dokumenti u oblasti socijalne ekonomije predstavljaju strateški okvir koji definiše pravce razvoja sektora, dok se njihova implementacija odvija kroz različite finansijske mehanizme koji se razlikuju po fazama integracionog procesa. U kontekstu država kandidata, uključujući Crnu Goru, relevantni su prije svega prepristupni instrumenti, posebno IPA III, kao grant šema usmjerene na razvoj socijalnog preduzetništva i socijalnih inovacija.

Na nacionalnom nivou, finansiranje javnih konkursa u 2027. godini realizuje se iz tekućeg budžeta Crne Gore, pri čemu sektorska analiza ima za cilj identifikaciju potreba u oblasti od javnog interesa i definisanje prioritarnih pravaca podrške, uključujući razvoj socijalnih inovacija i jačanje subjekata socijalne ekonomije. U perspektivi pristupanja Evropskoj uniji, predviđa se postepeno korišćenje dodatnih EU instrumenata, a nakon punopravnog članstva i korišćenje strukturnih fondova, uključujući Evropski socijalni fond plus (ESF+), što će omogućiti značajno proširenje obima i uticaja intervencija u ovoj oblasti.

²⁰ Council of the European Union (2023). *Council Recommendation of 27 November 2023 on developing framework conditions for the social economy* (C/2023/1344). Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ%3AC_202301344

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
(1) <u>Mapiranje i analiza stanja u oblasti socijalne ekonomije u Crnoj Gori</u> Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga (2025) (2) <u>Studija izvodljivosti o solidarnoi i socijalnoj ekonomiji u Crnoj Gori</u> COSV Montenegro (2024) (3) <u>Socijalno preduzetništvo: potencijal za unaprijeđenje socioekonomskih prilika u Crnoj Gori</u> Centar za građansko obrazovanje (2024) (4) <u>Analiza eko-socijalnog preduzetništvo: potrebe, prepreke i dobre prakse</u> BC4ESE projekat (2025) (5) <u>Akcioni plan za socijalnu ekonomiju</u> European Commission (2021) (6) <u>Rezolucija Evropskog parlamenta o Akcionom planu EU za socijalnu ekonomiju</u> European Parliament (2022) (7) <u>Preporuka Vijeća Evropske Unije o razvoju okvirnih uslova za socijalnu ekonomiju</u> Council of the European Union (2023)	(1) Dostupno na: https://www.gov.me/dokumenta/399c7cb4-0a13-4cbd-a4b8-e22453b6f4b8 (2) Dostupno na: https://www.cosv.org/wp-content/uploads/2025/07/FS_SSE_MNE.pdf (3) Dostupno na: https://media.ggc-ccc.org/2024/10/Socijalno-preduzetnistvo-publikacija.pdf (4) Dostupno na: https://ecosocent.eu/wp-content/uploads/2023/02/MNE-O1-BC4ESE.pdf (5) Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0778 (6) Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022IP0288 (7) Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ%3AC_202301344

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
<u>Strategija razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 s Akcionim planom 2026–2027</u>	STRATEŠKI CILJ 2: Uspostaviti potpornu infrastrukturu za razvoj SSE i razviti kompetencije o SSE Operativni cilj 2.1: Uspostaviti sistemsku podršku za djelovanje subjekata SSE • Aktivnost 2.1.4. Edukacije za državne službenike o konceptima i politici SSE Operativni cilj 2.2: Unaprijediti kompetencije za SSE • Aktivnost 2.2.1. Obuke/radionice za unapređenje kompetencija predstavnika subjekata SSE • Aktivnost 2.2.2. Sprovedene edukacije za mlade o SSE • Aktivnost 2.2.5. Organizacija bootcamp programa za razvoj poslovnih ideja iz oblasti socijalne ekonomije, kroz proces strukturisane ideacije STRATEŠKI CILJ 3: Povećati prepoznatljivost subjekata SSE i poboljšati njihov pristup tržištu Operativni cilj 3.1: Podignuti svijest različitih aktera o SSE • Aktivnost 3.1.1. Organizacija kampanja za promociju socijalne i solidarne ekonomije • Aktivnost 3.1.2. Kreiranje digitalnog sadržaja i jačanje prisustva na društvenim mrežama • Aktivnost 3.1.3. Medijska gostovanja i promotivne aktivnosti u cilju afirmacije SSE Operativni cilj 3.2: Razvijati kanale distribucije i prodaje • Aktivnost 3.2.2. Promotivna kampanja za povećanje vidljivosti online platforme za SSE proizvode i usluge

Nacionalna Strategija održivog razvoja do 2030. godine

Društveni resursi – podrška vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva

Strateški cilj 2.5 Stimulirati zapošljivost i socijalnu inkluziju

Mjera 2.5.2 Osigurati socijalnu stabilnost i smanjiti stopu siromaštva

Podmjera 2.5.2.5 Podsticati poduzetništvo i samozapošljavanje.

Podsticati i razvijati nove i fleksibilne forme samozapošljavanja mladih (kroz pojednostavljivanje procedura i kreiranja podstičućih i fleksibilnih mehanizama) kao što su društveno poduzetništvo, start-up, ruralni turizam, urbano baštovanstvo, zeleni poslovi, kreativne industrije, ICT usluge, online prodaja itd.

Ekonomski resursi – uvođenje zelene ekonomije

Strateškog cilja 4.6: Primijeniti društvenu odgovornost u praksi svih sektora u skladu s pozitivnim evropskim i međunarodnim iskustvima

Mjera 4.6.1: Promovisati koncept društvene odgovornosti (DO) i podizati svijest o vrijednostima i važnosti DO odnosno benefitima organizacija s aspekta implementacije DO

Podmjera 4.6.1.3: Promovisati koncept društvene odgovornosti i podizati svijest o vrijednostima i važnosti društvene odgovornosti (putem kampanja, istraživanja, obuke na svim nivoima)

Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2025–2028

STRATEŠKI CILJ 2: Tranzicija ženskog preduzetništva ka održivom, zelenom i digitalnom poslovanju

Operativni cilj 2.2: Primjena savremenih znanja, vještina i tehnologija koje omogućuju efektivnu transformaciju ka zelenom i digitalnom poslovanju

Mjera 2.2.1: Promocija razvoja održivog, zelenog poslovanja i digitalizacije biznisa

Strategija za mlade 2023–2027

	STRATESKI CILJ: Izgradnjom održivog međuresornog sistema podrške mladima stvoriti mogućnosti za razvoj njihovih punih kapaciteta i aktivan doprinos razvoju društva Operativni cilj 3: Ostvariti međuresorni doprinos poboljšanju sveukupnog položaja mladih Mjera 3.1: Kreirati međuresorni set aktivnosti za unapređenje prilika za razvoji i ostvarenje punih potencijala mladih Strateški cilj: Obezbjedeње ravnopravnog položaja i punog učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života, kroz unapređenje pravnog, institucionalnog, socijalnog i ekonomskog okvira za zaštitu od diskriminacije, koji se temelji na modelu pristupa invaliditetu zasnovanom na ljudskim pravima Operativni cilj 8: Smanjenje nivoa diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom ostvarenja prava iz oblasti rada i zapošljavanja.

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatora za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
Potrebno je da projekti nevladinih organizacija u 2027. godini sadrže aktivnosti koje će doprinijeti rješavanju identifikovanih problema i postizanju željenog stanja, u skladu sa strateškim i operativnim ciljevima Strategije razvoja socijalne i solidarne	Potrebno je da se u projektima nevladinih organizacija u 2027. godini definišu jasni i mjerljivi indikator koji omogućavaju praćenje doprinosa realizovanih aktivnosti. Svaka aktivnost treba da sadrži mjerljive indikatore u skladu s okvirom indikatora koji je ovdje	Potrebno je da projekti nevladinih organizacija u 2027. godini obezbijede relevantne i provjerljive izvore podataka za potvrdu ostvarenih rezultata, kroz izvještaje, evidencije, analitičke alate i dokumentaciju o sprovedenim aktivnostima. Svaki indikator treba biti potkrijepljen relevantnim i

ekonomije 2025–2029, odnosno u skladu sa aktivnostima definisanim u Akcionom planu 2026–2027. *** → Organizovanje obuka za državne službenike/ce o konceptima i politici socijalne i solidarne ekonomije *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)	*** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine) *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)	*** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine) *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)
*** → Organizovanje obuka za državne službenike/ce o konceptima i politici socijalne i solidarne ekonomije *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)	*** → Organizovanje obuka za državne službenike/ce o konceptima i politici socijalne i solidarne ekonomije *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)	*** → Organizovanje obuka za državne službenike/ce o konceptima i politici socijalne i solidarne ekonomije *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)
*** → Organizovanje obuka za državne službenike/ce o konceptima i politici socijalne i solidarne ekonomije *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)	*** → Organizovanje obuka za državne službenike/ce o konceptima i politici socijalne i solidarne ekonomije *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)	*** → Organizovanje obuka za državne službenike/ce o konceptima i politici socijalne i solidarne ekonomije *** → Realizacija obuka ili radionica za subjekte socijalne i solidarne ekonomije (poslovne, finansijske i strateške vještine)

→ Organizovanje promotivnih kampanja i javnih događaja (sajmovi, info dani, tribine) *** → Kreiranje digitalnog sadržaja i sprovođenje kampanja na društvenim mrežama (video materijali, intervjui, promotivni tekstovi i grafike) i prisustvo na društvenim mrežama ***	*** (1) Organizovana najmanje 1 obuka za mlade o SSE (2) Najmanje 90 mladih pohađalo obuke (3) Najmanje 50% učesnika obuka su žene (4) Postotak učesnika koji su pozitivno ocijenili relevantnost i kvalitet obuke (npr. ≥80% pozitivnih odgovora u evaluacionim anketama) *** (1) Organizovane najmanje 2 kampanje (2) Obilježen Dan socijalnog preduzetništva (3) Broj osoba obuhvaćenih kampanjama (npr. ≥200) *** (1) Najmanje 10 objava na društvenim mrežama (2) ≥1.000 pregleda/reakcija (3) ≥50 interakcija (komentar, dijeljenja) ***	rezultata i preporuka, uključujući rodnu strukturu) *** - Lista prisustva učesnika (ime, prezime, organizacija, kontakt) uključujući rodnu strukturu - Evaluacione ankete učesnika (procjena kvaliteta, relevantnosti i primjenjivosti obuke) - Program i materijali sa obuke (agenda, prezentacije, radni listovi, drugi materijali, digitalni sadržaji i sl.) - Izvještaj o realizaciji obuke (da sadrže opis ciljeva, aktivnosti, postignutih rezultata i preporuka) uključujući rodnu strukturu *** - Evidencija sprovedenih promotivnih kampanja i aktivnosti - Lista distribuiranih materijala i broja osoba koje su primile materijale - Izvještaji o realizovanim kampanjama i događajima (da sadrže opis ciljeva, aktivnosti, postignutih rezultata i preporuka) *** - Analitika društvenih mreža i medijskih objava (reach, pregledi) - Promotivni materijali i objave (linkovi, screenshotovi) - Izvještaji o realizovanim kampanjama

*** → Realizacija aktivnosti koje se odnose na gostovanja u medijima na temu socijalne ekonomije – televizija, radio i online platforme *** → Realizacija aktivnosti koje se odnose na sprovođenje promotivne kampanje za podizanje vidljivosti online platforme za promociju i prodaju proizvoda i usluga subjekata socijalne ekonomije *** → Realizacija bootcampova i ideacionih programa za žene, mlade ili subjekte socijalne ekonomije radi razvoja socijalnih inovacija ***	*** (1) Najmanje 6 medijskih gostovanja (2) ≥3 različita medija pokrila temu socijalne ekonomije *** (1) Realizovana najmanje 1 kampanja (2) Broj posjeta na platformi (3) Broj novih korisnika *** (1) Realizovana najmanje 1 bootcamp program realizovan u toku projekta (2) ≥20 učesnika, od čega ≥50% žene i mladi (3) ≥5 ideja razvijeno do pilot faze (4) Najmanje 2 prototipa testirana u praksi (5) ≥80% učesnika pozitivno ocijenilo relevantnost i kvalitet programa (evaluacione ankete) ***	*** – Izvještaji o realizovanim gostovanjima – Medijski snimci – linkovi *** – Analitika platforme – Promotivni materijali – Izvještaji o realizovanim kampanjama *** – Lista učesnika sa osnovnim podacima i rodnom strukturom – Evaluacione ankete učesnika (procjena kvaliteta i relevantnosti) – Programi i materijali bootcampa (agenda, teme, metodologija) – Dokumentacija o razvijenim idejama i prototipovima (opis, prezentacije, testni rezultati) – Izvještaji o realizovanim bootcampovima i ideacionim programima

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2027. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u <u>2027. godini</u>	Nacin na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
Strategija razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029 s Akcionim planom 2026–2027	Nacin na koji će javni konkurs za projekte nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva navode se u nastavku:
STRATEŠKI CILJ 2: Uspostaviti potpornu infrastrukturu za razvoj SSE i razviti kompetencije o SSE	Projekti NVO u 2027. godini treba da uključuje organizovanje stručnih obuka za državne službenike/ce, čime se doprinosi jačanju institucionalnih kapaciteta i boljem razumijevanju politika i instrumenata socijalne i solidarne ekonomije.
Operativni cilj 2.1: Uspostaviti sistemsku podršku za djelovanje subjekata SSE	<u>Smjernice za realizaciju aktivnosti 2.1.4.</u>
• Aktivnost 2.1.4: Edukacije za državne službenike/ce o konceptima i politici SSE	Podrška: Realizacija edukacija za državne službenike/ce potrebno je da se sprovodi uz institucionalnu podršku Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga, kao partnerske institucije ove aktivnosti u skladu s Akcionim planom 2026–2027. Nvladine organizacije sprovode obuke, dok Ministarstvo obezbjeđuje integraciju rezultata u javne politike i izvještaje.
	Smjernice za projektnu realizaciju: • Projekti NVO u 2027. godini treba da obuhvataju organizovanje stručnih obuka, seminara i radionica za državne službenike/ce, sa fokusom na principe, modele i instrumente socijalne i solidarne ekonomije. • Poseban akcenat treba staviti na primjere dobre prakse iz EU i regiona, kao i na praktične alate za integraciju socijalne i solidarne ekonomije u javne politike.

Operativni cilj 2.2: Unaprijediti kompetencije za SSE • Aktivnost 2.2.1: Obuke i radionice za unapređenje kompetencija predstavnika SSE • Aktivnost 2.2.2: Sprovođenje edukacija za mlade o konceptima i mogućnostima SSE	• U realizaciju edukacija ukoliko je moguće treba uključiti stručnjake iz akademske zajednice, međunarodnih organizacija i relevantnih praktičara, čime se obezbeđuje multidisciplinarni pristup. Očekivani efekti: • Povećana kompetentnost državnih službenika u kreiranju i sprovođenju politika za razvoj socijalne ekonomije i socijalnih inovacija u ovoj oblasti; • Jačanje institucionalne podrške subjektima socijalne ekonomije; • Bolja koordinacija između državnih institucija i nevladinih organizacija u sprovođenju strateških ciljeva. Projekti NVO u 2027. godini treba da uključuje obuke i radionice za predstavnike SSE, kao i edukacije za mlade, čime se jačaju poslovne, finansijske i strateške vještine, podstiče zapošljivost i razvija nova generacija aktera socijalne ekonomije. <u>Smjernice za realizaciju aktivnosti 2.2.1. i 2.2.2.</u> Podrška: Realizacija operativnog cilja 2.2. sprovodi se uz podršku Unije poslodavaca Crne Gore, Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i Sekretarijat za preduzetništvo i investicije (Glavni grad Podgorica). Neke od ovih aktivnosti nevladine organizacije sprovode kao nadležne u skladu sa Akcionim planom 2026–2027, dok neke aktivnosti sprovode kao konadležne. Smjernice za projektnu realizaciju: • Projekti NVO u 2027. godini treba da obuhvate organizovanje obuka i radionica za predstavnike SSE, sa fokusom na unapređenje poslovnih, finansijskih i strateških vještina, kao i edukacije za mlade o konceptima i mogućnostima socijalne i solidarne ekonomije.

• Aktivnost 2.2.5. Organizacija bootcamp programa za razvoj poslovnih ideja iz oblasti socijalne ekonomije, kroz proces strukturisane ideacije	• Programi treba da budu zasnovani na interaktivnim metodama učenja (radionice, simulacije, grupni rad), kako bi se obezbijedila praktična primjenjivost znanja. • Poseban akcenat treba staviti na primjere dobre prakse iz EU i regiona, kao i na mogućnosti za uključivanje mladih u razvoj socijalnih inovacija. • U realizaciju obuka i edukacija ukoliko je moguće treba uključiti stručnjake iz akademske zajednice, poslovnog sektora i međunarodnih organizacija, čime se obezbjeđuje multidisciplinarni pristup. Očekivani efekti: • Jačanje kapaciteta subjekata socijalne i solidarne ekonomije; • Unapređenje znanja i vještina za održivo poslovanje; • Povećana informisanost mladih o konceptima i mogućnostima socijalne ekonomije; • Aktivno uključivanje mladih u kreiranje socijalnih inovacija i razvoj sektora socijalne ekonomije. <u>Smjernice za realizaciju aktivnosti 2.2.5.</u> Podrška: Nevladine organizacije direktno organizuju i sprovode bootcamp programa za razvoj poslovnih ideja iz oblasti socijalne ekonomije kroz proces strukturisane ideacije. Smjernice za projektnu realizaciju: • Projekti NVO u 2027. godini treba da obuhvate organizaciju bootcampova i ideacionih programa za žene, mlade i subjekte SSE, sa ciljem razvoja socijalnih inovacija i prototipova. • Programi treba da budu zasnovani na intenzivnim radionicama, mentorstvu i praktičnim zadacima, kako bi učesnici razvili konkretna rješenja za društvene izazove.

STRATEŠKI CILJ 3: Povećati prepoznatljivost subjekata SSE i poboljšati njihov pristup tržištu Operativni cilj 3.1: Podignuti svijest različitih aktera o SSE • Aktivnost 3.1.1: Organizacija kampanja za promociju SSE • Aktivnost 3.1.2: Kreiranje digitalnog sadržaja i jačanje prisustva na društvenim mrežama • Aktivnost 3.1.3: Medijska gostovanja i promotivne aktivnosti u cilju afirmacije SSE	• Poseban akcenat treba staviti na inkluzivnost i rodnu ravnotežu, obezbjeđujući da najmanje 50% učesnika budu žene i mladi. • U realizaciju programa treba uključiti mentore iz akademske zajednice, poslovnog sektora, institucionalnu infrastrukturu za podršku socijalnim inovacijama, čime se obezbjeđuje multidisciplinarni pristup. • Rezultati programa treba da se dalje povežu sa promotivnim kampanjama i digitalnim platformama, radi povećanja vidljivosti i tržišne prepoznatljivosti inovacija. Očekivani efekti: • Razvoj socijalnih inovacija kroz praktične prototipove i ideje; • Jačanje kapaciteta žena, mladih i subjekata SSE; • Povećana vidljivost i afirmacija socijalne ekonomije u društvu; • Dugoročno jačanje ekosistema SSE kroz inovativne modele i rješenja. Projekti NVO u 2027. godini treba da uključuje promotivne kampanje, kreiranje digitalnog sadržaja, prisustvo na društvenim mrežama i medijska gostovanja, čime se povećava vidljivost socijalne ekonomije, podiže svijest javnosti i afirmiše društvena vrijednost SSE. <u>Smjernice za realizaciju aktivnosti 3.1.1, 3.1.2. i 3.1.3.</u> Podrška: Realizacija operativnog cilja 3.1. treba da se sprovodi uz podršku Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i Ministarstva javne uprave u skladu s Akcionim planom 2026–2027. Nevladine organizacije mogu kreirati aktivnosti i učestvovati u sprovođenju kampanja, digitalnog sadržaja i medijskih nastupa, dok institucije obezbjeđuju koordinaciju i integraciju rezultata u širi sistem promocije SSE.

Operativni cilj 3.2: Razvijati kanale distribucije i prodaje • Aktivnost 3.2.2: Promotivna kampanja za povećanje vidljivosti online platforme za SSE proizvode i usluge	Smjernice za projektnu realizaciju: • Projekti NVO u 2027. godini treba da obuhvate organizaciju promotivnih kampanja za afirmaciju socijalne i solidarne ekonomije, uključujući javne događaje, radionice i online aktivnosti. • Aktivnosti treba da uključuje kreiranje digitalnog sadržaja (video materijali, infografike, blogovi, društvene mreže) radi povećanja vidljivosti SSE među različitim akterima. • Poseban akcenat treba staviti na medijska gostovanja i promotivne aktivnosti, kako bi se obezbjedila šira društvena afirmacija i podizanje svijesti javnosti. • Kampanje i sadržaji treba da budu zasnovani na pozitivnim primjerima dobre prakse iz regiona i EU, čime se povećava kredibilitet i atraktivnost SSE. • U realizaciju aktivnosti treba uključiti mlade, žene i predstavnike socijalne ekonomije i socijalnih inovacija, čime se obezbjeđuje rodna i generacijska ravnoteža u promociji. Očekivani efekti: • Povećana vidljivost i društvena afirmacija socijalne i solidarne ekonomije; • Jačanje prepoznatljivosti subjekata SSE među građanima, institucijama i poslovnim sektorom; • Povećana motivacija za uključivanje u SSE i razvoj novih inicijativa; • Bolja povezanost SSE sektora sa medijima i javnošću. Projekti NVO u 2027. godini treba da uključuje promotivne kampanje za podizanje vidljivosti online platforme, čime se poboljšava pristup tržištu za proizvode i usluge subjekata SSE i jača njihova konkurentnost.

Smjernice za realizaciju aktivnosti 3.2.2.

Podrška:

Realizacija promotivne kampanje za online platformu treba da se sprovodi uz podršku Unije poslodavaca Crne Gore i Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga. Nevladine organizacije mogu planirati ovu aktivnost kao konadležna organizacija u skladu s Akcionim planom 2026–2027, dok institucije obezbjeđuju koordinaciju i integraciju rezultata u širi sistem promocije i distribucije proizvoda i usluga sektora socijalne ekonomije.

Smjernice za projektnu realizaciju:

- Projekti NVO u 2027. godini treba da obuhvate organizaciju promotivne kampanje usmjerene na povećanje vidljivosti online platforme za SSE proizvode i usluge.
- Kampanja treba da uključi digitalne kanale komunikacije (društvene mreže, web portale, newslettere) i offline događaje.
- Poseban akcenat treba staviti na vizuelni identitet i brendiranje platforme, kako bi se obezbjedila prepoznatljivost i povjerenje korisnika.
- Aktivnosti treba da uključuje mlade i žene kao promotere i korisnike platforme, čime se obezbjeđuje rodna i generacijska ravnoteža.
- Kampanja treba da bude zasnovana na pozitivnim primjerima uspješnih subjekata socijalne ekonomije, čime se povećava kredibilitet i atraktivnost platforme.

Očekivani efekti:

- Povećana vidljivost online platforme za SSE proizvode i usluge;
- Jačanje tržišne prepoznatljivosti subjekata socijalne ekonomije;
- Povećana konkurentnost i održivost sektora socijalne ekonomije kroz bolji pristup tržištu;
- Aktivno uključivanje građana u kupovinu i podršku SSE proizvoda i usluga.

Smjernice za pripremu, ocjenu i praćenje projekata

Potrebno je da nevladine organizacije u svojim projektima za 2027. godinu kreiraju i razrađuju aktivnosti definisane u ovoj Sektorskoj analizi u skladu sa postavljenim smjernicama za njihovu implementaciju, dok za svaki indikator rezultata iz baze već postavljenih indikatora osiguravaju relevantne i provjerljive izvore podataka. Aktivnosti koje odaberu da uključe u projekte, kao i indikatori koji prate te aktivnosti moraju biti jasno uključeni u prijavu projekta, kao i navedeni izvori podataka (verifikacije). Izvori verifikacije za projektne aktivnosti dostavljaju se dokumentovani kroz kvartalne i završne izvještaje nevladinih organizacija čiji projekti budu odabrani za finansiranje u 2027. godini, kako bi se omogućilo objektivno vrednovanje uspješnosti realizacije aktivnosti, kao i i doprinos ukupnih projektnih aktivnosti realizaciji Akcionog plana 2026–2027 i strateških ciljeva Strategija razvoja socijalne i solidarne ekonomije 2025–2029.

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO – DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2027. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
"Razvoj kapaciteta za socijalne inovacije"	250.000 eura	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se financirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2027. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe

Potrebe identifikovanih ciljnih grupa proizlaze iz ograničenih kapaciteta za razvoj socijalnih inovacija, nedovoljne uključenosti mladih, žena, ranjivih grupa, dugo nezaposlenih lica i drugih teže zapošljivih kategorija u društveno-ekonomske tokove, kao i osnaživanja onih već uključenih u rad potencijalnih subjekata socijalne ekonomije, te prostora za dodatno jačanje sistemskih mehanizama koji podstiču razvoj socijalnih inovacija, socijalne ekonomije i saradnju između sektora.

Direktne ciljne grupe

Direktne ciljne grupe su oni akteri koji će biti neposredno uključeni u realizaciju projektnih aktivnosti u 2027. godini:

- **Potencijalni subjekti socijalne ekonomije** – aproksimativno 10 nevladinih organizacija koje posluju u skladu sa principima socijalne ekonomije.
  - **Učesnici projektnih aktivnosti** – broj učesnika se računa na osnovu projektnih aktivnosti:
    - Obuke za državne službenike (≥10 učesnika)
    - Obuke i radionice za predstavnike SSE (≥100 učesnika)
    - Edukacije za mlade (≥90 učesnika)
    - Bootcampovi i ideacioni programi (≥20 učesnika)
    - Promotivni kampanje i javni događaji (≥200 učesnika)
- Od ukupnog broja svih učesnika projektnih aktivnosti (2420)** – potrebno je da najmanje 30 osoba bude iz kategorija koje su društveno, socijalno, ekonomski ili kulturno isključene i najmanje 30 osoba koje su zaposlene i socijalno uključene ali kojima treba dodatno osnaživanje (osobe s invaliditetom, Romi i Egipćani, žene žrtve nasilja, žene iz ruralnih područja i sl.)

Indirektne ciljne grupe

Indirektne ciljne grupe obuhvataju aktore koji nijesu direktno uključeni u projektne aktivnosti, ali su u tim aktivnostima konadležne ili partnerske institucije i organizacije i na koje će se projektni rezultati i efekti pozitivno odraziti:

- **Organi državne uprave i lokalne samouprave** – kroz unapređenje institucionalnih kapaciteta i bolju koordinaciju sa NVO sektorom.
- **Druge nevladine organizacije registrovane u Crnoj Gori** čiji cilj nije sticanje dobiti – kroz razmjenu znanja, iskustava i partnerstva.
- **Mediji** – kroz uključivanje u različite promotivne kampanje i afirmaciju socijalne ekonomije – medijske kampanja (najmanje 6 medijskih gostovanja tj. na ≥3 različita medija), kampanje na društvenim mrežama (najmanje 10 objava tj. ≥1000 pregleda), promotivne kampanje za podizanje vidljivosti online platforme za promociju i prodaju proizvoda i usluga subjekata socijalne ekonomije (najmanje 1 kampanja sa brojem posjeta na platformi i brojem novih korisnika).

- **Društvo u cjelini** – kroz veću dostupnost informacija o socijalnoj ekonomiji i socijalnim inovacijama, širu primjenu inkluzivnih pristupa u zajednici i bolje povezivanje aktera na regionalnom nivou i podsticanje ravnomjernog regionalnog razvoja.

Na osnovu karakteristika i nivoa uključenosti ili isključenosti definisanih ciljnih grupa, prepoznate su ključne potrebe koje projekti treba da adresiraju kroz planirane aktivnosti u 2027. godini

POTREBE DIREKTNIH CILJNIH GRUPA:

(1) Potencijalni subjekti socijalne ekonomije (≈10 nevladinih organizacija)

Ova ciljna grupa ima izraženu potrebu za:

- jačanjem organizacionih i upravljačkih kapaciteta (strateško planiranje, upravljanje projektima, finansijska održivost),
- razvojem inovativnih modela poslovanja u oblasti socijalne ekonomije,
- pristupom edukacijama, mentorstvu i praktičnim alatima za razvoj socijalnih inovacija,
- umrežavanjem i partnerstvima sa javnim institucijama i drugim organizacijama,
- većom vidljivošću i promocijom svog rada.

(2) Marginalizovane i vulnerabilne društvene grupe (≥60 osoba)

Njihove potrebe su prvenstveno:

- socijalna i ekonomska inkluzija,
- pristup prilikama za zapošljavanje i razvoj vještina,
- osnaživanje i povećanje samopouzdanja za aktivno učešće u društvu,
- pristup podršci i servisima koji odgovaraju njihovim specifičnim životnim okolnostima,
- smanjenje diskriminacije i društvene isključenosti.

(3) Učesnici projektnih aktivnosti (≥420 učesnika)

U zavisnosti od tipa aktivnosti, njihove potrebe uključuju:

- sticanje znanja i praktičnih vještina iz oblasti socijalnih inovacija i socijalne ekonomije,
- razumijevanje javnih politika i institucionalnog okvira (za državne službenike),
- razvoj preduzetničkih ideja i inovativnih rješenja (posebno kroz bootcampove i ideacione programe),
- pristup platformama za razmjenu iskustava i umrežavanje,
- motivaciju i podršku za aktivno učešće u razvoju lokalnih zajednica.

POTREBE INDIRECTNIH CILJNIH GRUPA:

(1) Organi državne uprave i lokalne samouprave

- unapređenje institucionalnih kapaciteta,
- jačanje saradnje sa NVO sektorom i drugim akterima.

(2) Druge nevladine organizacije u Crnoj Gori

- razmijena znanja i iskustava,
- razvoj partnerstava i zajedničkih inicijativa.

(3) Mediji

- pristup relevantnim sadržajima za promociju socijalne ekonomije,
- jačanje uloge u informisanju i podizanju svijesti.

(4) Društvo u cjelini

- veća dostupnost informacija o socijalnoj ekonomiji i inovacijama,
- primjena inkluzivnih pristupa u zajednici,
- bolje povezivanje aktera i ravnomjerniji regionalni razvoj.

Socijalna ekonomija predstavlja poseban model održivog ekonomskog i društvenog razvoja koji obuhvata subjekte socijalne ekonomije, čije su aktivnosti usmjerene na ostvarivanje kolektivnog (interes članova, odnosno korisnika i sl.) ili opšteg interesa (interes lokalnih zajednica i društva u cjelini) i koje karakterišu: dobrovoljna saradnja i uzajamna pomoć; demokratsko i/ili participativno upravljanje; prentstvo ljudi i društvenih i/ili ekoloških ciljeva nad kapitalom prilikom raspodjele i korišćenja viška prihoda nad rashodima i/ili dobiti, kao i imovine. Socijalna ekonomija zasniva se na načelima solidarnosti, inkluzivnosti, demokratskog i/ili participativnog upravljanja, autonomije, održivog razvoja, ravnopravnosti i podrške lokalnom razvoju.

Društvene ili socijalne inovacije podrazumijevaju inovativna rješenja (nove tehnologije, proizvodi, usluge, organizacioni modeli, načini rada, koncepti i dr.) usmjerena ka rješavanju društvenih problema i zadovoljenju potreba zajednice, s ciljem postizanja pozitivnih promjena kojima se poboljšava kvaliteta života pojedinaca i zajednice kroz identifikaciju i sprovođenje procesa za uključivanje na tržište rada, sticanje novih vještina, otvaranje novih radnih mjesta, nove oblike učešća i druge načine koji doprinose poboljšanju položaja pojedinaca u društvu.

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira financirati/broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv javnog konkursa: "Razvoj kapaciteta za socijalne inovacije"	Broj planiranih projekata koji se planira financirati odnosno broj ugovora koji se planira zaključiti je deset (10)

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa:	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 20.000 eura	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 30.000 eura

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: "Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa."

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovale u konsultacijama
Javne konsultacije o nacrtu Sektorske analize u oblasti razvoja socijalnih inovacija subjekata socijalne ekonomije u 2027. godini		

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Razvoji kapaciteta za socijalne inovacije"	3	Biljana Vučetić Mersiha Hasanegović Snežana Ivanović

Ovjera ministarke:

Naida Nisić		
Ime i prezime		